

porushennyamy movlennya: navchannya ta rozvytok : navch.-metod. posib. L'viv : Svit. 264 s.

Hnoievska O. Honcharenko S. Peculiarities of the development of creative abilities of younger schoolchildren with speech disorders.

The article proves the need for the development of creative abilities of children with speech disorders as an important element of the psychological ability to study at school, presents a methodical analysis of the possibilities and approaches to the development of this mental development, chooses which teachers or parents (legal representatives) in the conditions of family education will be able to complete another degree in overcoming specific patterns of development of schoolchildren with speech disorders.

Key words: schoolchild, creativity, creative abilities, speech disorders.

DOI: <https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series19.2023.45.04>

УДК: 376.36:81'23

Л. Р. Дробім

liliya.drobit@lnu.edu.ua

<https://orcid.org/0000-0001-5915-5304>

О. О. Матюхіна

olhamatuhina@gmail.com

<https://orcid.org/0009-0002-0136-7990>

АЛЬТЕРНАТИВНІ ЗАСОБИ КОМУНІКАЦІЇ У ЛОГОПЕДИЧНІЙ РОБОТІ

У логопедичній роботі використання альтернативних засобів комунікації є важливим елементом для сприяння розвитку мовних навичок у дітей з вадами мовлення. Ця стаття розглядає різноманітні методи, такі як жестова мова, піктограми, спеціалізовані додатки для смартфонів та планшетів, які сприяють взаєморозумінню між логопедом та пацієнтом. Досліджує їхні переваги у використанні під час занять та вдома. Впровадження цих альтернативних засобів комунікації в логопедичну практику може покращити ефективність навчання та підтримати дітей у процесі розвитку мовлення.

Ключові слова: комунікація, логопедія, альтернативні засоби комунікації, покращення мовлення, спілкування.

Постановка проблеми. У сучасному світі розроблені та широко використовуються різноманітні альтернативні засоби комунікації для дітей, які мають розлади мовлення та спілкування. Взаємодія та спілкування з оточуючими є необхідністю для повноцінного розвитку дитини та її успішної інтеграції у суспільство [3, с. 76]. Однак існують серйозні проблеми та виклики, пов'язані з ефективністю та доступністю цих альтернативних засобів комунікації у логопедичній роботі.

По-перше, не всі логопеди та батьки мають доступ до сучасних технологій та програм, які можуть полегшити комунікацію дітей. Це обмежує можливості ефективного навчання та спілкування цієї категорії дітей.

По-друге, існує проблема відповідності та індивідуалізації підходів до вибору альтернативних засобів комунікації. Кожна дитина має унікальні потреби та особливості і вибір адекватних засобів комунікації повинен бути здійснений індивідуально, що може бути часом спрощено або недостатньо ефективно в реальних умовах роботи.

Таким чином, проблема полягає в необхідності вдосконалення та оптимізації використання альтернативних засобів комунікації в логопедичній роботі для дітей з розладами мовлення та спілкування з метою забезпечення їхнього повноцінного розвитку, соціальної інтеграції та самореалізації у суспільстві.

Аналіз досліджень і публікацій. Ефективність використання альтернативних засобів спілкування у логопедичній роботі була досліджена в багатьох наукових дослідженнях. Згідно з даними досліджень, використання альтернативної комунікації позитивно впливає на мовленнєвий розвиток

дітей з порушеннями мовлення, сприяє їх соціалізації та покращує якість життя.

З важкими порушеннями мовлення дослідження проводили: Галущенко В. [3], Голуб Н. [6], Данілавичюте Є. [7], Журавльова Л. [3], Качуровська О. [8], Коломієць Ю. [4], Конопляста С. [6], Лопатинська Н. [7], Мартиненко І. [3], Марченко І. [8], Пахомова Н. [4], Соботович Є. [6], Тарасун В. [7], Тищенко В. [8], Чередніченко Н. [3], Швалюк Т. [8], Шеремет М. [4] та ін.

Вивчення проводилися з використанням різних методів альтернативної комунікації, таких як символна комунікація, жестова мова, макетування та інших. Загалом, результати досліджень свідчать про те, що використання альтернативних засобів спілкування є ефективним інструментом у логопедичній роботі з особами, котрі стикнулися з порушеннями мовлення. Вони дозволяють людям виражати свої думки та потреби, сприяють їх соціалізації та покращують якість життя.

Однак, важливо зазначити, що використання альтернативних засобів спілкування не повинно замінювати розвиток мовлення. Вони можуть бути корисним доповненням до логопедичної роботи, хоча не замінюють необхідності у розвитку мовлення та його корекції. Крім того, використання альтернативних засобів спілкування вимагає додаткової кваліфікації логопеда та індивідуального підходу до кожної людини.

Метою статті є дослідження застосування альтернативних засобів комунікації у логопедичній роботі з людьми з порушеннями мовлення та оцінка їх ефективності.

Виклад матеріалу дослідження. Спілкування – це активний процес обміну інформацією та ідеями. Спілкування передбачає як розуміння, так і самовираження. Форми вираження можуть включати персоналізовані рухи, жести, об'єкти, вокалізації, вербалізації, знаки, зображення, символи, друковані слова та вихідні дані з альтернативних пристроїв.

Коли люди ефективно спілкуються, вони можуть висловлювати потреби, бажання, почуття та вподобання, які можуть зрозуміти інші.

Альтернативні засоби комунікації (АЗК) – це спеціальні засоби, які можуть допомогти людям з обмеженими можливостями у спілкуванні з іншими людьми.

Альтернативна комунікація – це допоміжний або недопоміжний засіб спілкування, який підтримує наявні комунікативні здібності людини або замінює природну мову внаслідок будь-якого мовленнєвого розладу. Дефіцит може бути розвиненим або набутим через розлад аутистичного спектру, дитячий церебральний параліч, труднощі з навчанням, дизартрія, диспраксія або будь-яке набуте неврологічне захворювання, таке як афазія та інші дегенеративні розлади. Крім того, це може бути пов'язано з хірургічними процедурами, зокрема такою як ларингектомія. Альтернативні засоби зв'язку також успішно використовуються з хворими на COVID-19. Ці інструменти можуть включати зображення, символи, знаки або пристрої виведення голосу. Альтернативна комунікація допомагає людям, які мають труднощі у мовленні, знаходити ефективні способи вираження себе та взаємодії з оточуючими.

Застосування альтернативної комунікації почалося в 1950-х роках у системах для тих, хто втратив здатність говорити після хірургічних процедур. У 1960-х і 1970-х роках почала зростати прихильність західних країн до включення людей з обмеженими можливостями в суспільство та наголосом на розвитку в них навичок, необхідних для незалежності, використання ручної мови жестів, а потім графічних символів значно зросло. Лише у 1980-х роках альтернативна комунікація почала формуватися як окрема галузь [4]. Швидкий прогрес у технологіях, включаючи мікрокомп'ютери та синтез мовлення, проклав шлях до комунікаційних пристроїв із виведенням мови та численних варіантів доступу до спілкування для людей з фізичними вадами. Системи альтернативної комунікації різноманітні: для спілкування без сторонньої допомоги не використовується обладнання та включає жести й мову тіла, тоді як для автоматизованого спілкування використовуються зовнішні інструменти.

Стівен Гокінг, відомий фізик і космолог, був користувачем альтернативної комунікації через бічний аміотрофічний склероз, що призвело до втрати здатності мовлення. Він використовував комп'ютерну технологію, зокрема спеціальні програми та пристрої для генерування мови, що дозволяли йому спілкуватися та виражати свої думки. Це є одним із найвідоміших прикладів успішного використання альтернативної комунікації.

У сучасному світі, де технології надають безліч можливостей для покращення навчання та сприяють інклюзивному співробітництву, логопедична робота з дітьми з порушеннями мовлення стає

все більш інноваційною. Одним із ключових напрямків у цьому контексті є використання альтернативних засобів комунікації, які можуть допомогти дітям розвивати мовлення та сприймати навколишній світ.

Альтернативна комунікація охоплює різноманітні методи та засоби, які дозволяють людям з порушеннями мовлення чи комунікації спілкуватися та виражати свої думки, емоції та потреби. Розглянемо можливості використання альтернативних засобів комунікації в логопедичній роботі та основні методи альтернативного спілкування (табл. 1).

Таблиця 1

Можливості застосування альтернативної комунікації

Засоби альтернативної комунікації	Можливості
Жестова мова	Використання жестів та міміки для спілкування
Піктограми	Зображення або символи, які представляють слова або ідеї
Спеціалізовані додатки	Програми для смартфонів та планшетів, які надають текстові або піктографічні можливості для комунікації
Інтерактивні дошки	Інтерактивні додатки на дошках для створення тексту, піктограм та аудіо-записів
Аугментативні та альтернативні комунікаційні пристрої (AAC)	Електронні пристрої, які можуть генерувати мовлення за допомогою тексту, піктограм чи аудіо-виводу
Мовленнєві браслети та мовні аналізатори	Спеціальні програми, які дозволяють користувачам створювати повідомлення за допомогою мускульних рухів, наприклад, моргання чи дотик до певних точок. Безпроводні сенсорні пристрої, які фіксують рухи та перетворюють їх на мовлення або текст
Інтернет-платформи для альтернативного спілкування	Веб-сайти та платформи з аудіо- або відеочатами для спілкування
Соціальні мережі та онлайн платформи	Використання інтернет-ресурсів для спілкування, таких як електронна пошта, чати та відеоконференції
Аудіо-книги та записи	Застосування аудіо-книг та голосових записів для сприяння розвитку розуміння мови та слухового сприйняття
Погляд очей (Eye Gaze)	Відстежування погляду для вибору символів або слів на екрані комп'ютера. Погляд в очі відіграє важливу роль у спілкуванні

Методи представлені в таблиці 1 можуть використовуватися окремо чи в поєднанні, в залежності від потреб користувача, щоб забезпечити ефективну альтернативну комунікацію.

Дослідження, проведені в галузі логопедії, показують, що такі комунікації є дуже ефективними у роботі з дітьми, які мають порушення мовлення. Зазначені засоби включають в себе різноманітні матеріали, такі як підручники з ілюстраціями, картинки, відео та аудіозаписи.

Одним з основних переваг використання альтернативних засобів комунікації є те, що вони сприяють покращенню сприйняття мовлення та розвитку мовленнєвої компетентності у дітей. Також такі матеріали допомагають дітям краще розуміти та запам'ятовувати нову інформацію, що є важливо для дітей з порушеннями мовлення [6].

Крім того, альтернативні засоби комунікації можуть бути корисними для розвитку соціальних навичок у дітей. Наприклад, дослідження показали, що використання таких засобів може допомогти дітям з аутизмом, які можуть мати труднощі у взаємодії з оточуючим світом та іншими людьми, розвивати соціальні навички та покращувати їхнє сприйняття світу [7].

У логопедичній роботі АЗК використовуються для розвитку мовлення, сприяння комунікації та соціалізації дітей з порушеннями мовлення. За допомогою альтернативних засобів комунікації логопед може стимулювати мовленнєвий розвиток людини, допомогти їй зрозуміти світ навколо себе та вивчати нові слова і фрази. Він може допомогти знайти правильну систему альтернативного спілкування для людини та навчити використовувати її для комунікації з іншими. Також фахівці здатні:

1. Оцінити потреби. Логопед вивчить потреби конкретної людини, спостерігає за її способами спілкування та підбирає тип альтернативної комунікації, який буде найефективнішим.

2. Рекомендації та навчання. Спеціаліст рекомендує відповідні методи та засоби альтернативної комунікації, такі як жестова мова, піктограми, спеціальні мовні пристрої або програми для смартфонів. Навчає основам використання цих систем, які сприятимуть їхньому вдосконаленню.

3. Індивідуалізація. Фахівець розробляє індивідуальні стратегії для підтримки навчання та використання альтернативної взаємодії в різних ситуаціях, включаючи домашні, шкільні та соціальні аспекти.

4. Розвиток навичок. Логопед надає пацієнту можливості розвивати свої навички в спілкуванні, допомагаючи впевнено використовувати вибрану систему взаємодії.

5. Підтримка родини та навколишнього середовища. Мовний спеціаліст також працює з родинами та іншими членами оточуючого середовища, щоб навчити їх спілкуватися з людиною, яка використовує альтернативні засоби комунікації, створює сприятливе середовище.

Таким чином, логопеди не лише допомагають знайти правильну систему альтернативного спілкування, але й надають важливу підтримку та навчання для покращення навичок спілкування осіб з порушеннями мовлення чи комунікації.

Професіонали можуть вибрати альтернативні системи розширеного зв'язку. Найпоширенішими і використовуваними є:

1. Мова жестів (включаючи американську мову жестів – ASL) – є мовою, яка використовує рухи рук, жестів, міміку та просторові відносини для вираження мовлення і комунікації. Це повноцінна мова зі своєю граматикую та власними правилами. Люди, які мають проблеми з мовленням або слухом, можуть використовувати мову жестів для ефективної комунікації. Вона може бути навчена та використовуватися для взаємодії з особами з різними комунікаційними потребами, дозволяють людям виражати свої думки, почуття та ідеї за допомогою рухів і жестів рук, візуальної мови і емоційної міміки.

2. Система обміну зображеннями (PECS) – це допомога в спілкуванні для людей з порушеннями мови, спілкування та когнітивними вадами. Її універсальність полягає в тому, що вона підходить для різних вікових груп, включаючи дошкільнят і дорослих [2]. Зокрема, використання PECS дозволяє:

- зацікавити дітей новими темами та діями;
- організувати повсякденні справи та розробляти загальний порядок денний;
- розвивати усне мовлення;
- сприяти соціальній взаємодії.

3. Дошка Makaton – це система альтернативної комунікації, яка використовує комбінацію жестів, піктограм і символів для допомоги людям із різними рівнями мовленнєвих навичок виражати свої думки, почуття та потреби. Часто використовується для підтримки спілкування з людьми, які мають порушення мовлення, аутизм, синдром Дауна та інші розвиткові або комунікаційні виклики. Дошка Makaton – це інтерактивний інструмент, який використовується для навчання Makaton у вигляді комп'ютерної програми або додатку для планшетів і смартфонів.

4. Пристрій із синтезатором мови – це технічний пристрій, який може перетворювати текст або інші форми даних на мовлення. Це корисний інструмент для людей з різними видами комунікаційних або мовленнєвих порушень, таких як афазія, мовні порушення, аутизм або м'язова дистрофія [7]. Синтезатор мови може бути вбудованим в спеціальний пристрій, наприклад, альтернативний комунікаційний пристрій, який включає в себе дисплей і кнопки для введення тексту, який потім вимовляється синтезатором мови. Це програмне забезпечення може також мати різні варіанти голосу та інші налаштування для індивідуальних потреб користувача, може зчитувати текст, який введений користувачем або скопійований з інших джерел, і перетворювати його на аудіосигнал, який можна відтворити через динамік пристрою.

Не всі альтернативні системи спілкування підходять для дітей з особливими освітніми потребами. Зокрема, жестові системи не підходять дітям з порушенням координації рухів і погано розвинутою дрібною моторикою. Тому важливо обирати інструменти спілкування за результатами комплексної діагностики.

Одним з найбільш ефективних альтернативних засобів комунікації є підручники з ілюстраціями та картинками. Ці матеріали допомагають дітям краще розуміти та запам'ятовувати нову інформацію, а також розвивати мовленнєву компетентність [8, с. 110-113]. Наприклад, ілюстрації можуть допомогти дітям з порушеннями мовлення краще розуміти значення слів та фраз, що допомагає їм покращити свої мовленнєві навички. Іншим ефективним альтернативним засобом комунікації є відео та аудіозаписи. Ці матеріали можуть бути корисними для дітей з порушеннями мовлення, які мають труднощі з читанням та письмом. Наприклад, відео може допомогти дітям краще розуміти та запам'ятовувати нову інформацію, а аудіозаписи можуть допомогти їм покращити свої мовленнєві навички та збільшити їхню мовленнєву компетентність.

Високотехнологічні засоби для комунікації, такі як програми на телефон, планшет для спілкування та комп'ютери з «голосом», є ефективними інструментами для людей з різними видами афазії, порушеннями мовлення, аутизмом, паралізом або іншими фізичними та психічними обмеженнями. Розробники створюють спеціалізовані програми, які дозволяють користувачам вибирати символи, слова чи фрази на екрані та генерувати текстові або аудіовідповіді.

На сьогоднішній день існує безліч спеціалізованих додатків для смартфонів та планшетів, які спрямовані на розвиток мовлення у вигляді ігор та вправ. На жаль, в Україні не часто можна побачити дитину із девайсами для альтернативної комунікації [1]. Розглянемо програми, які діють в нашій країні та можуть бути корисними у логопедичній роботі і полегшувати процес розвитку мовлення:

1. Digital Inclusion (Діджитал Інклюжн) – інноваційний застосунок, який допомагає людям з обмеженими можливостями вільно спілкуватися та розвиватися у цифровому світі [9]. Це важливий крок у забезпеченні доступності технологій для всіх людей, незалежно від їхніх можливостей та обмежень. Цей додаток має інтуїтивний і простий інтерфейс, що дозволяє користувачам легко орієнтуватися в програмі. Він має різноманітні функції, які дозволяють користувачам використовувати словники з картками-ілюстраціями (піктограми) та аудіосупроводом кожного слова, займатися творчим розвитком, слухати музику для психологічного відновлення та інше. Додаток також має можливість перекладу тексту на різні мови, що робить його доступним для користувачів з різних країн. Крім того, Digital Inclusion підтримується активною командою розробників, яка постійно оновлює та вдосконалює додаток, щоб забезпечити найкращий досвід користувачів.

2. ДивоГра – розробляє ігри та матеріали для дітей з порушеннями мовлення та комунікації, щоб допомогти їм розвивати ці навички [5]. Це соціальне підприємство, тому частину свого прибутку вони використовують для підтримки соціальних проєктів. ДивоГра також проводить тренінги та семінари для педагогів та батьків, щоб допомогти їм краще розуміти потреби дітей з порушеннями мовлення та комунікації.

3. З 2018 року в Україні розпочала свою діяльність спільнота альтернативної і додаткової комунікації (АДК). З 2022 року проводять навчання з АДК для фахівців, а також для батьків і родичів осіб з порушеннями мови, мовлення та комунікації. Такі спільноти відіграють дуже важливу роль в суспільстві, а саме сприяють підтримці і розвитку людей із затримкою розвитку та порушеннями мовлення, надаючи їм доступ до асистивних технологій і методик комунікації. Спільноти АДК є платформою для обміну досвідом та найкращими практиками, що вдосконалює підходи до надання підтримки людям із порушеннями мовлення. Окрім цього навчання фахівців, батьків та родичів новим методам та засобам комунікації, а також підтримка та поради для користувачів є важливим кроком у створенні інклюзивного суспільства, де кожна особа має можливість виразити себе та спілкуватися з оточуючими.

Ці технології можуть бути налаштовані для індивідуальних потреб користувачів, забезпечуючи їм засіб ефективної комунікації та взаємодії з оточуючими. Вони відкривають нові можливості для осіб із різними видами порушень мовлення та сприяють їхній активній участі у суспільстві.

Висновки, перспективи подальших пошуків у напрямі дослідження. Використання альтернативних засобів комунікації в логопедичній роботі є ефективним методом поліпшення мовлення,

соціальної адаптації та загального самопочуття людей з розладами мовлення та спілкування, це не лише сприяє навчанню мовлення, але й покращує психосоціальний розвиток та самооцінку осіб з розладами мовлення. Логопедам важливо враховувати індивідуальні потреби кожної особи та вибирати альтернативні засоби комунікації, які найкраще відповідають їхнім особливостям та можливостям.

Отже, використання АЗК є важливим елементом логопедичної роботи з людьми, котрі мають порушення мовлення. Відомо, що ці засоби допомагають стимулювати мовленнєвий розвиток, покращують її комунікацію та соціалізацію осіб.

Незважаючи на досягнуті результати, є кілька напрямків для подальших досліджень у галузі використання альтернативних засобів комунікації в логопедичній роботі: необхідно провести подальше дослідження в області розробки та оптимізації мобільних додатків та програм для використання в логопедичній практиці. Також слід зробити аналіз в області підготовки логопедів для роботи з альтернативними засобами комунікації, щоб у майбутньому розробити більше спеціалізованих навчальних програм та курсів.

Інновації в галузі альтернативних засобів комунікації мають потенціал значно покращити якість життя дітей з розладами мовлення та спілкування. Розширення досліджень у цій області є ключовим для забезпечення більшої інклюзивності та підтримки цієї вразливої групи нашого суспільства.

Список використаних джерел:

1. **Альтернативна та додаткова комунікація.** UNICEF. <http://surl.li/lwssp>. 2. **Альтернативні засоби комунікації для особливих дітей.** Педрада (Портал освітян України). <http://surl.li/lwshl>. 3. **Богуш А. М.** (2013). Мовленнєвий компонент дошкільної освіти. Харків : «Ранок», 192 с. 4. **Боряк О., Косенко Ю.** (2021). Альтернативна комунікація як засіб розвитку мовленнєвої діяльності дітей із комплексними порушенням. *Актуальні питання гуманітарних наук*. Вип 35, том 1, С. 264-270. <http://surl.li/lwsow>. 5. **ДивоГра** – це соціальне підприємство. Дивогра. <http://surl.li/lwshg>. 6. **Жернова Н. О.** Альтернативні засоби комунікації в роботі з дітьми, які мають складні порушення розвитку. *Всеосвіта*. 2019. <http://surl.li/lwslf>. 7. **Куценко Т. О.** (2013). Використання допоміжної альтернативної комунікації при навчанні дітей з розладами аутичного спектра. <http://surl.li/lwsja>. 8. **Лопатіна Г. О.** (2014). Методичні основи системи спілкування за допомогою обміну картками. Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова. Вип. 27. 110-113 с. <http://surl.li/lwsky>. 9. **Цифрова інклюзія.** Digital Inclusion. <http://surl.li/lwsgj>.

References:

1. **Alternatyvna ta dodatkova komunikatsiia.** UNICEF, available: <http://surl.li/lwssp>. 2. **Alternatyvni zasoby komunikatsii dlia osoblyvykh ditei.** Pedrada (Portal osvitian Ukrainy), available: <http://surl.li/lwshl>. 3. **Bohush, A. M.** (2013). *Movlennievyyu komponent doshkilnoi osvity*. *Ranok*. 4. **Boryak, O., & Kosenko, Y.** (2021). Alternative communication as a means of developing the speech activity of children with complex disorders. *Current issues of humanitarian sciences*, 1(35), p. 264-270, available a: <http://surl.li/lwsow>. 5. **Dyvohra** – tse sotsialne pidpriemstvo. Dyvogra, available: <http://surl.li/lwshg>. 6. **Zhernova, N. O.** (2019) *Alternatyvni zasoby komunikatsii v robiti z ditmi, iaki maiut skladni porushennia rozvitku*. *Vseosvita*, available: <http://surl.li/lwslf>. 7. **Kutsenko, T. O.** (2013) *Vykorystannia dopomizhnoi alternatyvnoi komunikatsii pry navchanni ditei z rozladamy autychnoho spectra*, available: <http://surl.li/lwsja>. 8. **Lopatina, G. O.** (2014) *Metodychni osnovy systemy spilkuvannia za dopomohoiu obminu kartkamy*. *Vyd-vo NPU im. M. P. Dragomanova*, (27), p.110-113, available a: <http://surl.li/lwsky>. 9. **Tsyfrova inkluziia.** Digital Inclusion, available: <http://surl.li/lwsgj>.

Drobit L.R., Matyukhina O.O. Alternative means of communication in speech therapy work.

In speech therapy work, the use of alternative means of communication is an important element for promoting the development of language skills in children with speech disabilities. This article examines various methods, such as sign language, pictograms, and specialized applications for smartphones and tablets, that promote mutual understanding between the speech therapist and the patient. Explores their advantages in use during classes and at home. The implementation of these alternative means of communication in speech therapy practice can improve the effectiveness of teaching and support children in the process of speech development.

The article discusses the problems and challenges related to the effectiveness and availability of these

alternative means of communication in speech therapy work. Not all speech therapists and parents have access to modern technologies and programs that can facilitate children's communication. This limits the possibilities of effective learning and communication of this category of children.

Also there is a problem of matching and individualizing approaches to choosing alternative means of communication. Each child has unique needs and characteristics, and the choice of adequate means of communication must be made individually, which can sometimes be simplified or not effective enough in real working conditions. The article notes the problem is the need to improve and optimize the use of alternative means of communication in speech therapy work for children with speech and communication disorders in order to ensure their full development, social integration and self-realization in society.

The article can be useful for students, teachers, psychologists, speech therapists, which can greatly facilitate the learning process and communication for people with various speech disorders and for professionals who work with them.

Key words: communication, speech therapy, alternative means of communication, speech, improvement of communication, development of language skills, effective teaching.

DOI: <https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series19.2023.45.05>

УДК: 376-056.262(091)(477.86)

Т.О. Купріянова
t.semenishena@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-2192-1787>

І.О. Сасіна
sasina.prof@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0001-8046-5083>

Т.М. Гребенюк
tetanagrebenuk67@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-8919-087X>

СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК ВИГОДСЬКОЇ СПЕЦІАЛЬНОЇ ШКОЛИ

У статті представлено історико-педагогічний аналіз діяльності Вигодської спеціальної школи Івано-Франківської обласної ради. Авторами розкрито передумови становлення і розвитку закладів спеціальної освіти для дітей з порушеннями зору у Західній Україні, що дозволяє показати історичний процес формування сучасної системи спеціальної освіти у даному регіоні. Охарактеризовано історичні етапи становлення Вигодської спеціальної школи з початку її створення. Висвітлено основні здобутки очільників закладу спеціальної школи з 1963 року по теперішній час. Особлива увага приділяється аналізу навчально-методичної та наукової діяльності педагогічних працівників Вигодської спеціальної школи. Проведено аналіз Стратегії розвитку Вигодської спеціальної школи на 2023-2028 роки та визначено основні завдання її реалізації.

Ключові слова: історія тифлопедагогіки, історичний період, спеціальна освіта, порушення зору, спеціальна школа, освітньо-корекційний процес, Західна Україна.

Постановка проблеми. Останнє десятиліття система української освіти знаходиться на стадії постійного реформування. Зміна законодавчих вимог та внесення значних корективів в освітній процес вимагає від сучасних педагогів гнучкості та оволодіння новими знаннями та вміннями. Ефективність сучасних реформ в освітній галузі обумовлюється врахуванням історичного досвіду реформування освіти. У розрізі сучасних тенденцій розвитку освіти це дасть можливість обґрунтувати необхідність реформ, визначити шляхи їх втілення на державному та місцевому рівнях.

Ретроспективний порівняльний аналіз підходів до організації освітньо-корекційного процесу дітей з особливими освітніми потребами дозволяє, з одного боку, визначити передумови модернізації освітньої галузі та основні концептуальні та нормативно-правові засади змін в освіті, а з іншого –